בה א מיי׳ פ״ו מהלכות

נדרים הלכה טו: נדרים הלכה טו: גו ב מיי פ״ח מהלכות נדרים הלי יב [יג] טוש"ע י״ד סי׳ ריח סעיף

גב' בשלמא לא ילונו דקא מהני ליה אלא

לא ילוה הימנו מאי קא מהני ליה ובשלמא

לא ילוה הימנו ולא יקח הימנו דקמיתהני

מיניה אלא לא ישאל הימנו מאי קא מיתהני

מיניה א"ר יוםי בר' חנינא כגון שנדרו הנאה

זה מזה אביי אמר אגזירה שלשאול משום

להשאיל וכן בכולהו גזירה: מתני' יאמר לו

השאילני פרתך אמר לו אינה פנויה אמר

קונם שדי שאני חורש בה לעולם אם היה

דרכו לחרוש הוא אסור וכל אדם מותרים

ואם אין דרכו לחרוש הוא וכל אדם אסורין יהמודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל יהמודר.

הולך אצל החנוני ואומר איש פלוני (4) נודר

ממני הנאה ואיני יודע מה אעשה והוא נותן

לו ובא ונוטל מזה היה ביתו לבנות גדרו

לגדור שדהו לקצור הולך אצל הפועלים

ואומר איש פלוני מודר ממני הנאה ואיני

יודע מה אעשה והן עושין עמו ובאין ונומלין

שכר מזה יהיו מהלכין בדרך ואין לו מה

יאכל מנותן לאחד לשום מתנה והלה מותר

בה אם אין עמהם אחר מניח על הסלע או על

הגדר ואומר הרי הן מופקרים לכל מי שיחפוץ

והלה נוטל ואוכל ור' יוסי אוסר: גמ' אמר

ר' יוחנן מ"מ דר' יוםי קסבר הפקר כמתנה

מה מתנה עד דאתיא מרשות נותן לרשות

מקבל אף הפקר עד דאתי לרשות זוכה מתיב ר' אבא והלה נוטל ואוכל ורבי יוסי אוסר א"ר

יוםי אימתי בזמן שנדרו קודם להפקירו אבל

בל ג מיי׳ פ״ו מהלכות נדרים הלכה יב סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סי רכא סעיף ח: בח ד מיי׳ שם הלכה יד :טוש"ע שם סעיף ט

מוסף רש"י

קונם שדי שאני חורש בה. לא תחשוב שאני שואלה לחרישה. שאח חשאיל אוחה לי קונס וכו', והשאילה לו, הוא אסור. טעם המשנה לודאי כיון נמה שהורגל (ראמ״ה בשמו).

פירוש הרא"ש

קונם שאני חורש בה לעולם. אותה שניקש שישאילנה לו אסרה עליו: אם היה דרכו אם דדו דדב ליודים הוא אסור וכל אדם מותרים. כי לפי רגילותו כיון לידור אם הוא אדם שהוא בעלמו רגיל לחרוש שדהו הוא אסור וכל אדם מותרין לחרוש שדהו באותה הפרה ואם אין דרכו לחרוש הוא [מותר] וכל אדם אסורים לחרוש נה שדהו: אלא לא ילוה ממנו מאי קמהני ליה. נשלמא לא ישאילנו דהא מהכני ליה אלא לא ישאל מתנו מאי קמהני ליה בשלמא לא ילוה מתנו ולא קמהני ליה. ואיכא לפרש בשלמא לא יקח ניחא דקמהני ליה וכן קושיין דלא ילוה איכא לשטיי נדוחק שמא יפרע זוזי טבי ותקילי יותר מאותן שהלוה לו ונמלא נהנה מודר אלא לא ישאל הימנו שמחזיר לו החפץ בעין מה הנאה קא מטי ליה: גזירה לישאל אמו להשאיל וכן בולהון. האי כולהון לאו לוקה דלה קהי הלה ילוה: מתני' המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל. הורחה דמילתה: ובא ונושל מזה. אם ירלה לתת לו אבל משום הכי אינו חייב לחת לו שהרי לא חינו לו שיתן דאם היה חייב לשלם לו על פי הדברים שאמר לו משום אופר ט שמונה לו מוסר דמוכחה מילחה כשהמר לו היש פלוני מודר הנהה ממני וחין לו מה יחכל ואיני יודע מה אעשה לו דלשם כך אמר לו שיתן לו וכיון שהוליא ממון מידו על פי דבורו חייב לשלם אף זו קתני: נותן לאחר בשלמא לא ילונו. מדיר למודר דודאי קמהני ליה הנאה גבו' בשלמא לא ילוה ממנו ולא יקה ממנו ולא ישאל ממנו. כלומר מודר ממדיר דקא מתהני מיניה ומשום הכי אסור אלא לא ישאילנו ולא ילונו ולא ימכור לו מאי קא מיתהני מיניה. נ"ל דמשמע ליה דמתני׳ בזבינא חריפא ומש״ה משמע ליה הכי ולא מוקי ליה בובינא דרמי על אפיה וליפרוך איפכא

א"נ בזבינא מליעתא ולא תקשי ליה מידי במכר משום דסבירא דכי היכי דבהני דקתני מקמי הא דהיינו לא ישאילנו ולא ילונו לא מהני מידי הכי נמי בלא ימכור לו לא מתהני מידי והיינו בזבינא חריפא ומש״ה פריך הכי: א"ר יוסי בר' הנינא כגון שנדרו הנאה זה מוה. וכי תימא אם כן מאי קמ"ל נראה דסתם לן כר"א דאמר ויתור אסור במודר הנאה ואע"ג דכבר סתם לן כוותיה בריש פירקין (דף לב:) קמ"ל דכל הני נמי לא גריעי מויתור ואסירי לר"ל: אביי אמר גזירה לשאול משום להשאיל וכן כולהון גזירה. דמש"ה אסרינן נמי למכור לו אטו ליקח ממנו. ואע"ג דתנן לעיל בפרק ד' נדרים (דף נה.) שחיני נהנה לישראל לוקח ביתר ומוכר בפחות שישראל נהנין לי לוקח בפחות ומוכר ביתר ואמרינן עלה בסוגיין דלעיל דכל היכא דהוי זבינא חריפא שרי מודר למכור למדיר ולא גזרינן כבר כתב י) הרמב"ם ז"לה) דהתם כיון דמכלהו ישראל נדר לא גזרינן עלה דאי גזרינן עלה ומצריכינא ליה ליהנות לעובדי כוכבים טריחא ליה מילתא אבל כאן שאינו אסור אלא להנאת חבירו בלבד מצי למיקם עלה דמילתא וגזרינן. וא"ת והא אפי׳ במודר הנאה מחבירו בלבד תנן לקמן בפרק השותפין (דף מו:) הריני עליך חרם המודר אסור ומשמע אבל מדיר לא ואמאי הוה ליה למיתני שניהם אסורין

ומשום גזירה י"ל דלאו קושיא היא דכי גזרי׳ הכא ה"מ בהני בלחוד דתנינן במתני׳ דלא משמע להו לאינשי דליתסרו במודר הנאה ואי עביד להו מודר למדיר אתי נמי למישקל להו ממדיר אבל בהנאה גמורה כאכילת פירות וכיולא בה ליכא למיגזר הלכך לא מלי תני שניהם אסורין: מתנר' קונם שדה שאני חורש כה לעולם. שואל אמר כך לחבירו מתוך שכעם עליו שלא רצה להשאילה לו: אם היה דרכו לחרוש הוא אסור וכל אדם מוחרין. שכיון שהוא חורש אין במשמעות לשונו אלא חרישתו בלבד: ואם אין דרכו לחרוש הוא וכל אדם אסורין. שלא

בחרישתה: הולך אצל חנוני הרגיל אצלו. רבותא קמ"ל דאע"ג דרגיל אצלו ומקיפו חדיר לא אמרי׳ שליחותיה קעביד וכ"ש שאם לא אמר לאדם מיוחד אלא דאמר כל הזן אינו מפסיד שרי כדאיתא בפרק המדיר [כמובות ע:]: **ובא ונוטל מוה**. אם רצה קאמר ולומר דאף על גב דלבסוף נוטל מזה ודעתייהו בהכי לאו שליחותיה קעביד דלא הוי שליח אלא באומר כל השומע קולי יזון כדאיתא בהמדיר (כמובות דף ע:) אבל ליכא למימר דכי קחני ובא ונוטל מזה מדינא קאמר דכי מחייב לשלומי אלמא שליחומיה קעביד ומהני ליה ואסור: היה ביתו לבנות. לא זו אף זו קחני ברישא אשמעינן דלצורך מוונות שרי וסיפא קמ"ל דאפילו לצורך בנין ביתו התירו: נותן לאחר משום מסנה. דלבחר הכי לא מתהכני מיניה אלא ממקבל מתנה: והוא נושל ואוכל. דלאו מדידיה מתהכני אלא מהפקרא: ור' יוסי אוסר. בגמ' מפרש טעמא: גב' מה מסנה עד דאסי מרשוח נוסן לרשוח מקבל. שאם אמר הריני נותן מתנה זו לפלוני יכול לחזור בו עד שיגיע לידו של מקבל: אף הפקר עד דאסי

לרשו׳ זוכה. שאינו [יולא] מרשות בעלי׳ עד שיזכה בו אחר ואי בעי למיהד׳ מלי הדר הלכך כי זכי בה מודר ממדיר קא מתהני: שנדרו קודם להפקרו. שאסרו ואח״כ הפקירו: י מה לי הפקרו קודם לנדרו. דהא כל זמן שלא זכה בו דמפקיר הוי ודינא הוא דליחול נדריה עליה ואמאי קחני ה״ז מותר: המודר הנאה מחברר ואין לו מה יאבל ילך ובו'. אור לו מה יאבל ילך ובו'. אורסא דמילמא קמני: הוא גותן לו וָבא ונושל מזה. אם ירצה דמא אין הפועלים יכולין למצוע כלום: ביתו לבנות. לל אם כן היה אסור המנוני ליתן לו בשליחות המדיר: היה ביתו לבנות וגדרו לגדור. לא זו אף זו קמני: נותן לאחר לשום מתגה כוי. ודוקא באף לו מה יאכל המירו זה: ורי יוםי אוכר. בנמנא מפרט טעמא: גם' מה מתגה עד דאתי לשום מתגה כוי. ודוקא באין לו מה יאכל המירו זה: ורי יוםי אוכר. בנמנא מפיט טעמא: גם' מה מתגה עד דאתי מרשות גותן לרשות מקבל. כדאמריען ככניתות (דף כד.) דהנותן מתנה לחצירו ואמר הלה א אפשי בה הדרה למרה דברשות נותן ליא שבבא ליד המקבל: אך הפקר כן. הלבך כי זכי ביה מרשותיה קא זכי וכאילו נותנו לידו:

מפורסמת: אבל לא ילוה ממנו. המדיר מן המודר: מאי הנאה. קא מטי ליה למודר ממאי דאוזיף למדיר: ובשלמא לא ילוה ממנו. מלי נמי למימר דקא מיתהני בכה"ג כגון דאוזפיה מעות הרעות

וקא משלם ליה היאך יפות. ולא יקח ממנו משכחת לה דקא מתהני בזבינא דרמי על אפיה: אלא לא ישאל ממנו. מאי הנאה מטי למודר כי משאיל לו כליו הא קא מפחית ודאי לההיא כלי ולא מעלי ליה דסתם שאלה הכי הוא: כגוו שנדרו זה מוה. דשניהם אסורים זה בזה: גוירה לשחול כו'. דחי שרית ליה לשאול אתי נמי להשאיל: בותבר' אמר נו השאילני פרסך. לאו במודר ומדיר עסקינן: אינה פנויה. דמלאכתו היה עושה. ונתעלב השואל כנגד המשאיל ואומר הואיל וסרבת להשאילה לי: קונם שדה שאני חורש (ב). שלא אחרוש שדי בפרתך עולמית. ואח"כ השאילה לו רואין אם הוא פרזי ודרכו לחרוש שדהו הוא אסור לחרוש שדהו באותה פרה: וכל אדם מותר. דודאי כי נדר אדעתיה דנפשיה נדר ולא אדעתא דעלמא וכל אדם מותרים לחרוש לו שדהו באותה פרה: ואם אין דרכו לחרוש. שיש לו אריסין החורשין בשבילו: הוא וכל אדם אסורים. דודאי כי נדר אדעתא דכולי עלמא נדר: המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל הולך. המדיר אצל חנוני וכו' ובא חנוני ונוטל מעותיו מן המדיר. אבל בפירוש אסור לומר לו דאם כן הוה ליה החנוני שליח ושלוחו של אדם כמותו: ור' יוםי אוסר. (2) בה במניחו על הסלע או על הגדר: בבז' ה"ר יוחנן מחי טעמה דר' יוסי. דלא חשיב ליה הפקר דקא אסר ליה ליטלו דכי מתהני מיניה

ממש דמי ואסור: מה מחנה. לא זכי בה מקבל עד דאתיא (ד) לידיה: אף הפקר. נמי לא נפיק מרשות מפקיר עד דאתי לידי זוכה. הילכך בהדי דשקיל ליה היאך מעל הסלע כמאן דשקיל ליה מידו ממש דמי ואסור: מסיב ר' אבא. ברייתא היא דקתני נמי מניח על הסלע והלה נוטל ואוכל (ם): א"ר יוסי אימסי. אני אוסר בזמן שנדרו קודם להפקרו. דהשתה מסתברה טעמה דחסור משום דכשהדירו מכל נכסיו הדירו ואפילו כי הפקירן אסור בהן:

336 נתכוין לחרישתו כיון שאין דרכו לחרוש אלא שלא שלא יהנה בחרישתו אכוין ומש״ה הוא וכל אדם אסורים לחרוש בשבילו כדי שלא יהנה

(ע"ז ו:], ב) כתובות ע: נו) [ע"ר .], כם כנווכוע ע. ע"ש, ג) [לקמן מח.], ד) ל"ל הרמב"ן. יעב"ץ, ד) [הל' נדרים פ"ו ה"ו],

הגהות הב"ח

(A) במשנה אלל החנוניואומר איש פלוני מודרממני: (ב) רש"י ד"ה קונס שדה שאני חורש בה שלא: יוסי אוסר בהא דמניחו: (ד) ד"ה מה מתנה וכו' דאמיא לידי מקבל אף הפקר כצ"ל והד"א: (ה) ד"ה מתיב וד"ה אמר רבי וסי הד"א:

תומפות בשלמא לא ילונו חבירו

בשכטה לה ילונו וובידו דמהני ליה למודר אלא לא ילוה הימנו מאי קמתהני מיניה המודר. ה"ג בסיפל בשלמא לא יקח הימנו ולא ילוה הימנו אלא לא ישאל ינוה היתנו חנת נח ישחנ אמחי לא בשלמח לא יקח דמתני קושיא דאקשית דלא יקח איכא לשנויי דלא יקח דמיקא דקמתהני בשיטיא דחיקא דקמתהני מוכר בזבינא מליעא ולא ילוה דמיתהני מודר דכי הדר פרע מדיר פרע ליה זוזי טבין ותקולי ומהני ליה אלא לא ישאילנו כלי או לוכנו כנו ישמיכנו כני מו דבר שחוזר בעין מאי מהני ליה מדיר: אמר אביי גזירה משום להשאיל לשאול למודר וכן כלהו לא ילוה הימנו גזירה שמא ילוה לו אבל לא יקח אסור מן הדין מכנ נמ יקום מסור נק יאין אטו ליקח בפחות כדמפרש בזבינה מליעה ושמה יש לפרש דלא יקח בפחות קאמר דהשתא נפסד המוכר אלא משום גזירה דגורינן אטו יקח המודר בפחות דקמתהני ליה וקשה דהא תנן (לקמן מו:) האומר הריני עליך המודר אסור וכן סוף פ' ארבע נדרים שאיני נהנה לישראל לוקח ביותר דמודר מותר ליהנות ולא מדיר ולא גזרינן דלא יהנה פן יהנה ממנו הוא ומ"ש לגזריט לשאול אטו ומ"ש בגזמין לשלו לפנו להשלול ונילחה להר"ח להנילות הול כשלדם משלול למנירו שמבירו משלול לו יותר משלו דכלים: אמר לו השאילנ דברים: אמר ליה אינה פרוף אמר ליה אינה שניר חורש בה לעולם שהיני חורש בה לעולם אחרות הדבו בהוציה לעולם אם היה דרכו לחרוש הוא אסור. דנתכוין לאסור אותו שדרכו לחרוש וכל אדם מותרין לחרוש בה ללרכו נתכוין לאסור אלא על שדרכו לחרוש בה:

י סורסם קמיר: הוא נותן דר ובא וגושה כשירה. חם ירכה דהם חץ הפוענים יכונץ נמפוע בנום: בירו רבגות. שאש"ש שאין אורך מזון כל כך: נותן לאחר במתנה והלה מותר. ולא המירו אלא כשאין לו מה יאכל למדנו שכל הערמות אחסורות בין ברנים בין בימיד בעדרים שלא הסירו אלא בשעת הדתק שאין לו מה יאכל לשון הרב רבי אלישור מעריה ביוםי אוםר. מפרש בגמ' מאי טעמא דרבי יוסי אפר הפקר כמתנה מה מתנה יכול לחזור עד הדי הן בופקר עד אחם לידו אף הפקר עד דאתי לרשות זוכה דקודם לכן לא כלום הוא ודידיה הוא ולכך אסור לזכות בה המודר דבשעה שזוכה בו של מדיר הוא ואהפקר דוקא פליג רבי יוסי אבל אטתן במתנה לא פליג: